

ชื่อรายงานการวิจัย: ขบวนการพุทธใหม่ในประเทศไทย
 ผู้วิจัย: พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนคร)
 ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
 ทูลอดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ประกอบไปด้วยเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวปฏิบัติ วิธีการเผยแผ่ และอิทธิพลต่อสังคมของ พระครูพิพิธประชานาถ วัดสามัคคี คุณพ่อทองพูน เสาวโรจน์พันธ์ วิหารธรรม และคุณแม่จันทร์ทา ฤกษ์ยาม สำนักปฏิบัติธรรมภูริทัตตะ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาที่ วัดสามัคคี ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ วิหารธรรมบ้านหนองโดน ตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ และสำนักปฏิบัติธรรมภูริทัตตะ บ.หนองไศล ต.ดุกอ อ.หนองฮี จ.วัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากสามแหล่งนี้ โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๑๕ รูป/คน โดยคัดจากผู้เป็นเจ้าของสำนักและที่เป็นสมาชิกในกลุ่มขบวนการ

ผลวิจัยพบว่าผู้ที่ป็นสาธุศิษย์ขบวนการพุทธแนวใหม่มีความเชื่อ และเลื่อมใสโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ตนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การหายจากโรคภัยไข้เจ็บ การหลุดพ้นจากความจากความยากจนและมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข สาธุศิษย์มีความหลากหลาย นอกจากนี้มีหลักการเผยแผ่แพร่แนวคิดและความคิดเป็นเครือข่ายทั้งชุมชนเมืองและชนบทอย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าแต่ละขบวนการมีหลักการ-แนวคิด พิธีกรรม ตลอดจนการปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะตัว และแตกต่างไปจากสำนักอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะวิหารธรรมบ้านหนองโดน คือประกอบด้วย คติพุทธ คติพราหมณ์ คติการนับถือวิญญาณ วิธีการดำเนินชีวิตประจำวันผิดไปจากขบวนการอื่น ๆ เช่น เลื่อมใสในองค์พระศรีอารยเมตไตยที่ลงมาบำเพ็ญบารมีเป็นอาจารย์ทองพูน เสาวโรจน์พันธ์ ที่บรรดาลูกศิษย์เรียกว่า พ่อตัน หรือองค์ตัน นั่นเอง

ความเข้มข้นของการผสมผสานความเชื่อท้องถิ่น ความเชื่อด้านศาสนาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ทำให้เกิดเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดปรากฏการณ์ ทำให้หันเข้าสู่ความเชื่อเหนืธรรมชาตินี้มากขึ้นมีความเชื่อหลากหลายมารวมกัน โดยมีกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมเข้ามาสนับสนุนและปัจจัยด้านผลประโยชน์ซึ่งเป็นของแต่ละขบวนการ เช่น เรื่องของเงินรายได้ หรือการได้รับการยกย่องจากสังคม

จึงกล่าวได้ว่าแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อนั้น ชุมชนมีการรับความเชื่อใหม่เข้ามาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกระทั่งได้รูปแบบของความเชื่อใหม่ ซึ่งในทั้งสามกรณีในรายการวิจัยครั้งนี้ ชุมชนได้นำแนวปฏิบัติของแต่ละแห่งผสมผสานอย่างกลมกลืนกับวิถีการดำเนินชีวิตของตน ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดมานานและมีตลอดเรื่อยมาในสังคมไทย เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างซึ่งจะเห็นได้จากการนำเสนอมานี้